www.xtrapapers.com

Rewarding Learning

ADVANCED SUBSIDIARY (AS)
General Certificate of Education
2018

Uimhir Lárionaid

Uimhir Iarrthóra

Tíreolaíocht

Aonad Measúnaithe AS 1
ag measúnú
Tíreolaíocht Fhisiceach

SGG11

[SGG11]

DÉ MÁIRT 15 BEALTAINE, IARNÓIN

AM

1 uair 15 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Roinn A: freagair **gach ceann** de na **trí** cheist sa roinn seo. Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo.
Roinn B: freagair **dhá** cheist **ar bith** ón roinn seo. Scríobh do fhreagraí ar Roinn B ar an pháipéar línithe ag deireadh an scrúdpháipéir seo.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 75 an marc iomlán don pháipéar seo.
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gCeisteanna **4**, **5** agus **6**.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní atá priontáilte ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	**Marcanna**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
Marc Iomlán	

www.xtrapapers.com

Roinn A

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Freagair **gach ceann** de na **trí** cheist sa roinn seo.

1 **(a)** Déan staidéar ar **Áis 1A** agus **Áis 1B** ar leathanach 3 a chuireann faisnéis ar fáil ar an abhainn *Fitzsimmons Creek* in *British Columbia*, Ceanada agus ar fhorbairt a deilte le himeacht aimsire.

(i) Faisnéis ó **Áis 1B** in úsáid agat, cuir síos ar fhás na deilte seo.

[3]

(ii) **Áiseanna 1A** agus **1B** agus do chuid eolais féin in úsáid agat, mínigh na próisis ar chúis le fás na deilte seo iad.

[6]

www.xtrapapers.com

Áis 1A

Is abhainn chrochta ardfhuinnimh é *Fitzimmons Creek* a dhéanann sléibhte garbha chósta *British Columbia* a dhraenáil. Draenálann an abhainn limistéar abhantraí 100 km^2, a bhfuil cuid de gan fásra agus a sholáthraíonn ionchur bliantúil de 20,000 Mg/bl de dhríodar ar fuaidreamh do *Green Lake*. Méadaíonn rátaí iompar dríodair go suntasach, áfach, nuair a tharlaíonn tuilte ollmhóra. Is saintréith de bhéal na habhann iad cainéil líonmhara tréig-abhann agus bíonn tionchar neamhshuntasach ag tonnghníomhú in *Green Lake* ar dháileadh dríodair.

Foinse: Príomhscrúdaitheoir

Áis 1B

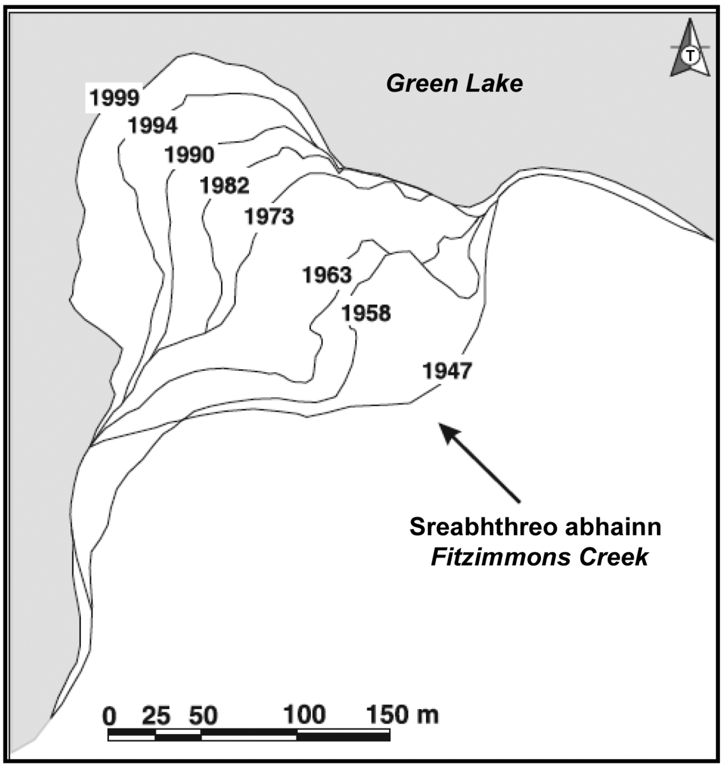

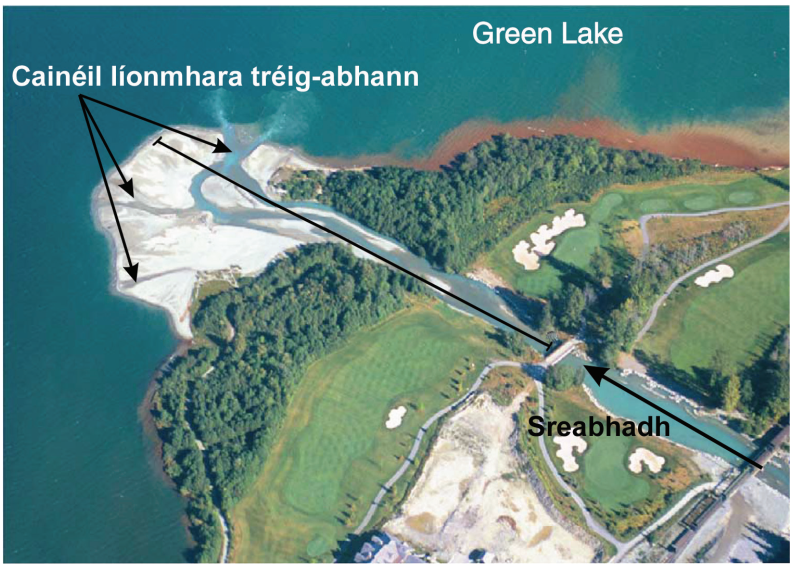

"Reprinted from Geomorphology, Volume 57, Issues 3-4, Channa P. Pelpola,Edward J. Hickin, Long-term bed load transport rate based on aerial-photo and ground penetrating radar surveys of fan-delta growth, Coast Mountains, British Columbia, pages 169-181., © 2004, with permission from Elsevier"

www.xtrapapers.com

(b) Déan staidéar ar **Áis 1C**, a léiríonn freagairt an phobail áitiúil i ndiaidh thuilte *Somerset* i Sasana Thiar Theas sa bhliain 2014.

Áis 1C

© Matt Cardy / Stringer / Getty Images News / Getty Images

© Gideon Mendel / Contributor / Corbis News / Getty Images

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(i) Mínigh cad chuige a bhfuil cónaitheoirí an phobail áitiúil seo i mbun feachtais le haghaidh dreideála mar mhodh bainistíocht tuilte.

[2]

(ii) Cuir síos ar an dóigh a bhféadfaí stráitéis **mhalartach amháin** a úsáid le bainistíocht inbhuanaithe abhann atá íogair ó thaobh timpeallachta de a sholáthar i gceantair amhail *Somerset*.

[4]

www.xtrapapers.com

LEATHANACH BÁN

www.xtrapapers.com

2 **(a)** Déan staidéar ar **Áis 2A** thíos, a léiríonn dáileachán d'aon bhithóm domhanda amháin.

Áis 2A

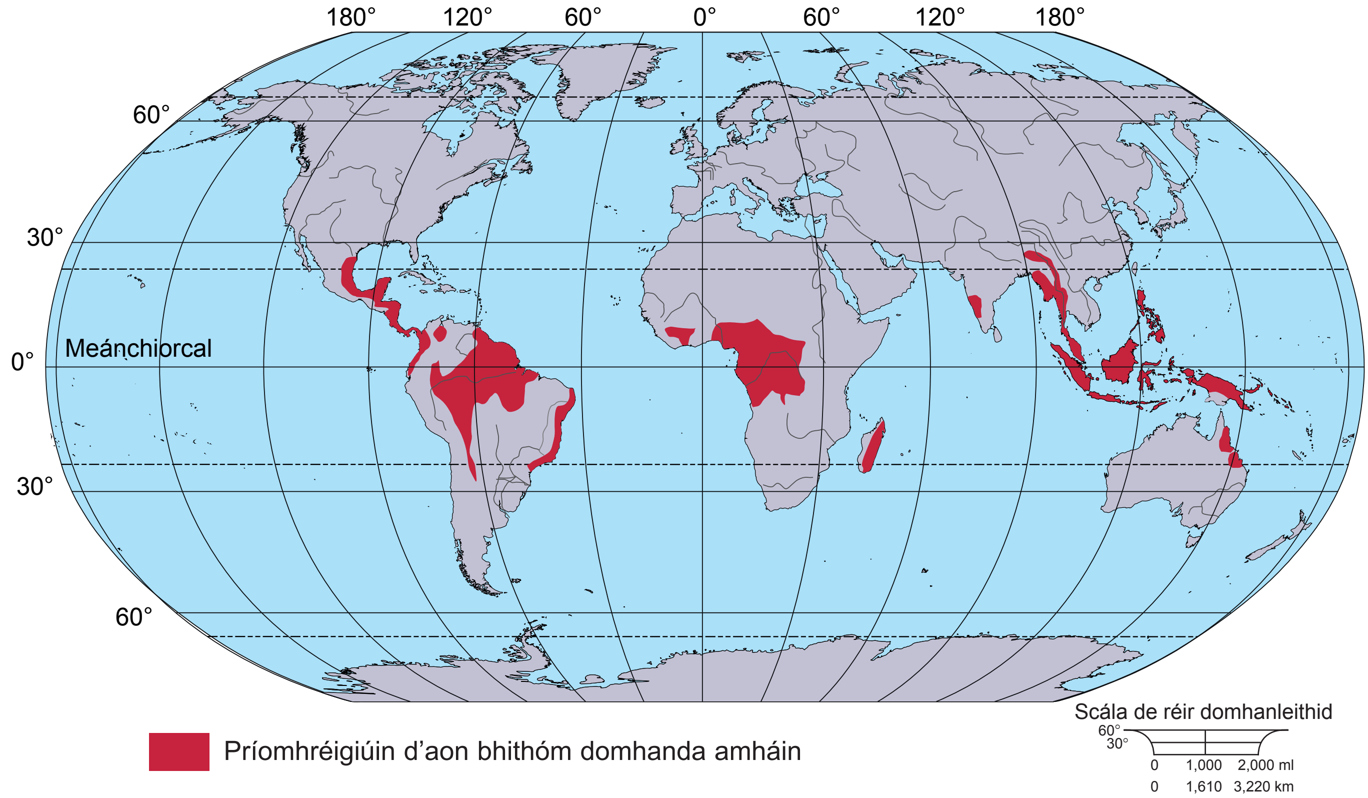

"Reprinted with permission from Encyclopædia Britannica, © 1997 by Encyclopædia Britannica, Inc."

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Agus tagairt á déanamh agat d'áiteanna, **sainaithin** an bithóm domhanda atá léirithe in **Áis 2A** agus **cuir síos** ar a dháileachán.

____

____

____

____

____

____ [3]

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna	Athmharc

(b) Déan staidéar ar **Áis 2B**, a léiríonn an cion fuinnimh i ngach leibhéal trófach in éiceachóras *Silver Springs* in *Florida*, SAM *(USA)*.

Áis 2B

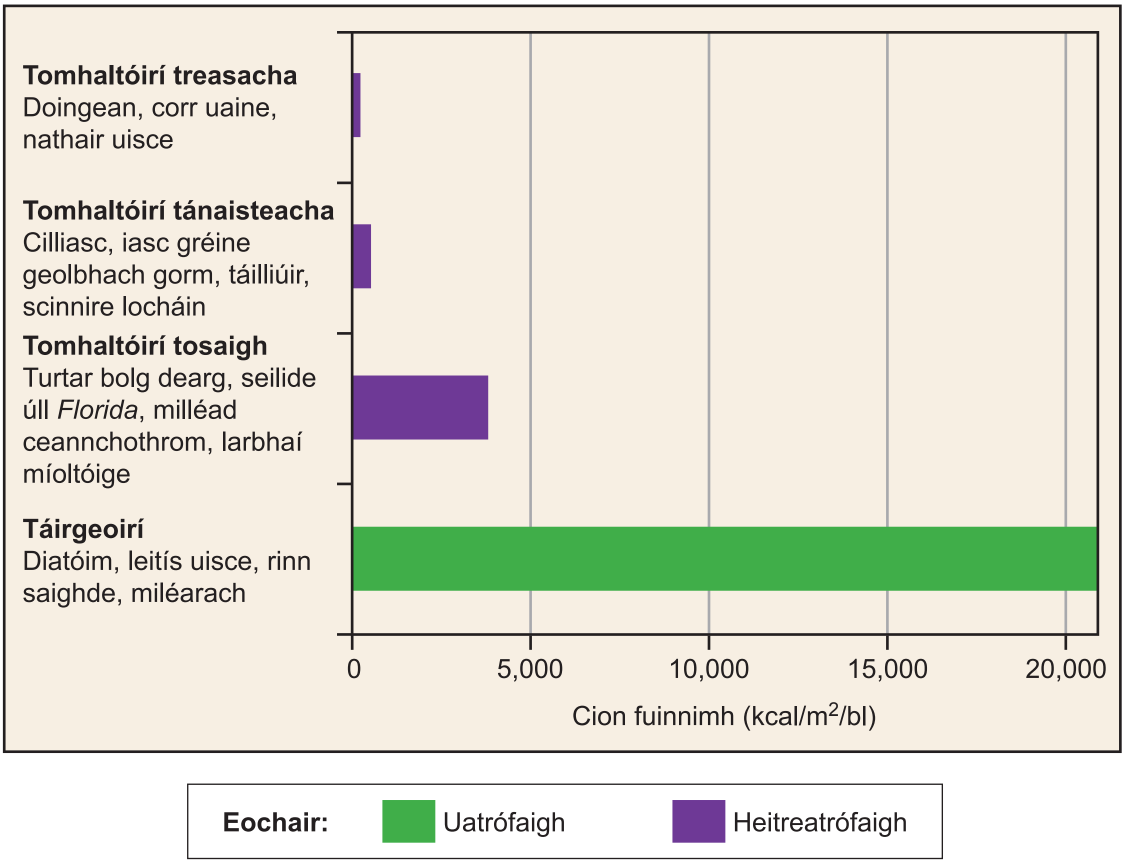

Adapted from © OpenStax, Biology. OpenStax CNX. 7 Nov 2018 http://cnx.org/contents/185cbf87-c72e-48f5-b51e-f14f21b5eabd@11.6
OpenStax is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

(i) Mínigh ról na **n-uatrófach** san éiceachóras seo.

____

____

____

____

____

____ [3]

www.xtrapapers.com

(ii) **Cuir síos ar**, agus **mínigh**, athrú an chion fuinnimh i ngach leibhéal trófach san éiceachóras seo.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

[5]

(c) Luaigh cad é an chiall atá le fásra plagfhorchéime agus mínigh dóigh amháin ar féidir go bhfoirmítear é.

[4]

www.xtrapapers.com

3 (a) Déan staidéar ar **Áis 3A**, a léiríonn dálaí "normálta" agus dálaí Ascalú Deisceartach El Niño don Aigéan Chiúin thrópaiceach.

Áis 3A

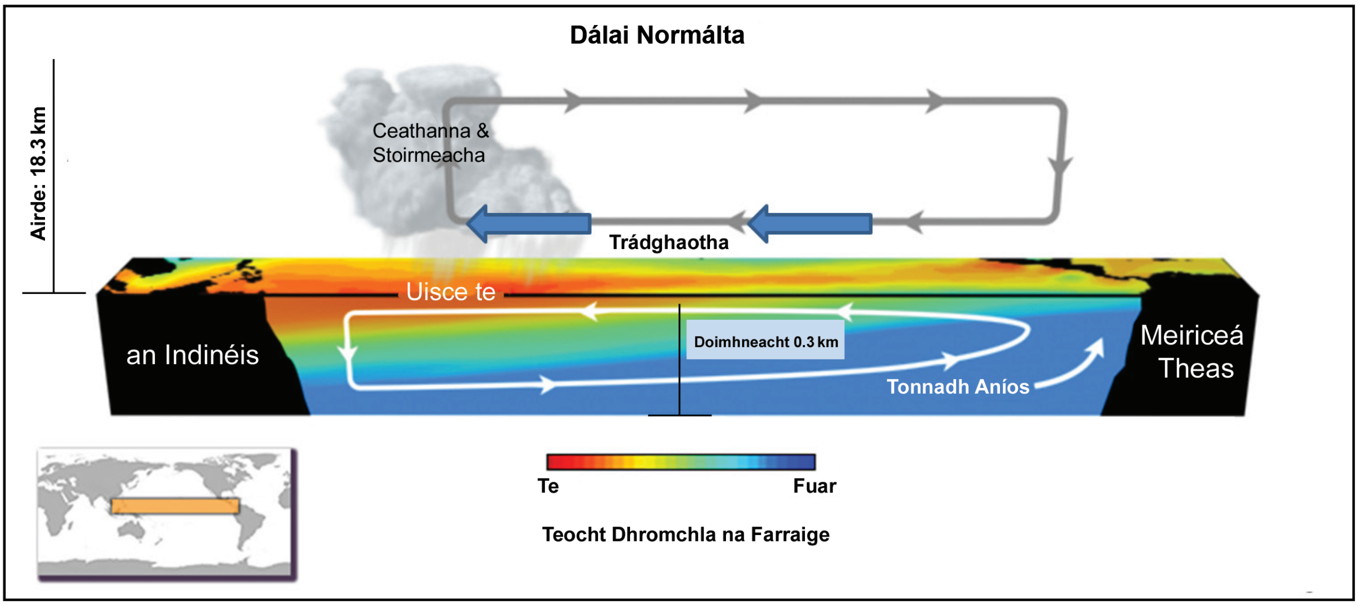

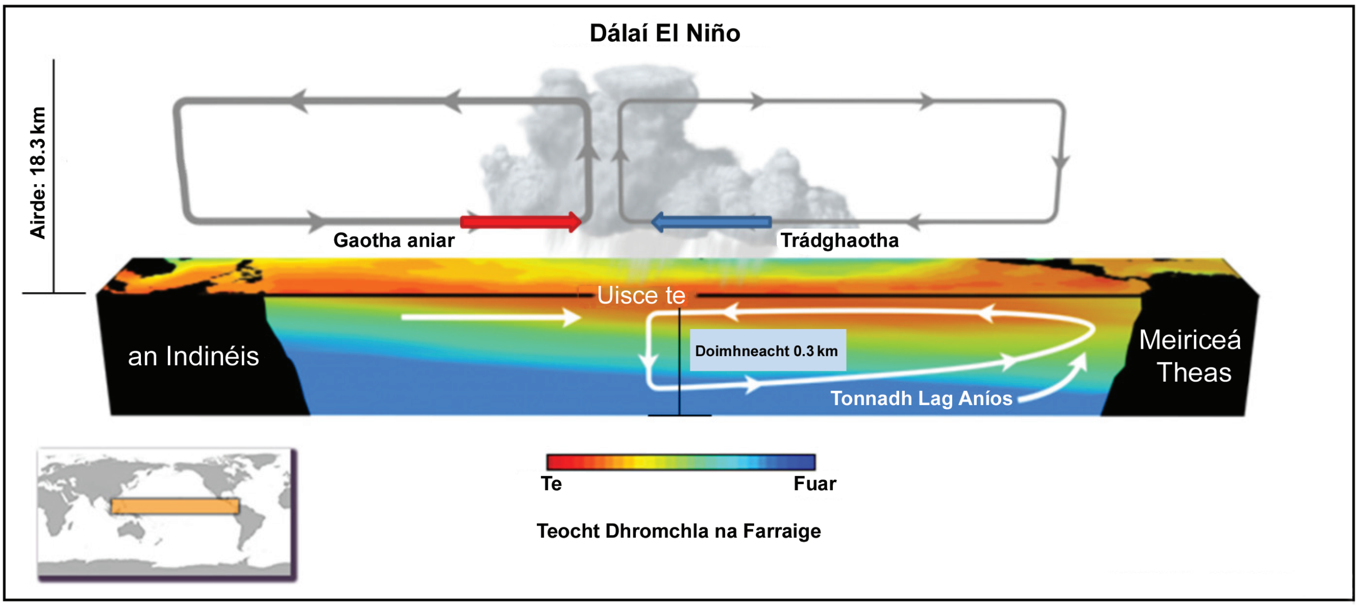

© NOAA - Public Domain

www.xtrapapers.com

Faisnéis ó **Áis 3A** in úsáid agat, **cuir síos ar**, agus **mínigh**, an dóigh a dtéann Ascalú Deisceartach El Niño i bhfeidhm ar phatrúin dhomhanda ghaoithe agus bháistí.

[6]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.xtrapapers.com

(b) Déan staidéar ar **Áis 3B**, ar cairt shionoptach í a léiríonn córas aimsire lagbhrú (Stoirm Frank) os cionn na hÉireann agus na Breataine Móire ar 30 Nollaig 2015, agus achoimire aimsire d'iarthar na hÉireann ag an am seo.

Áis 3B

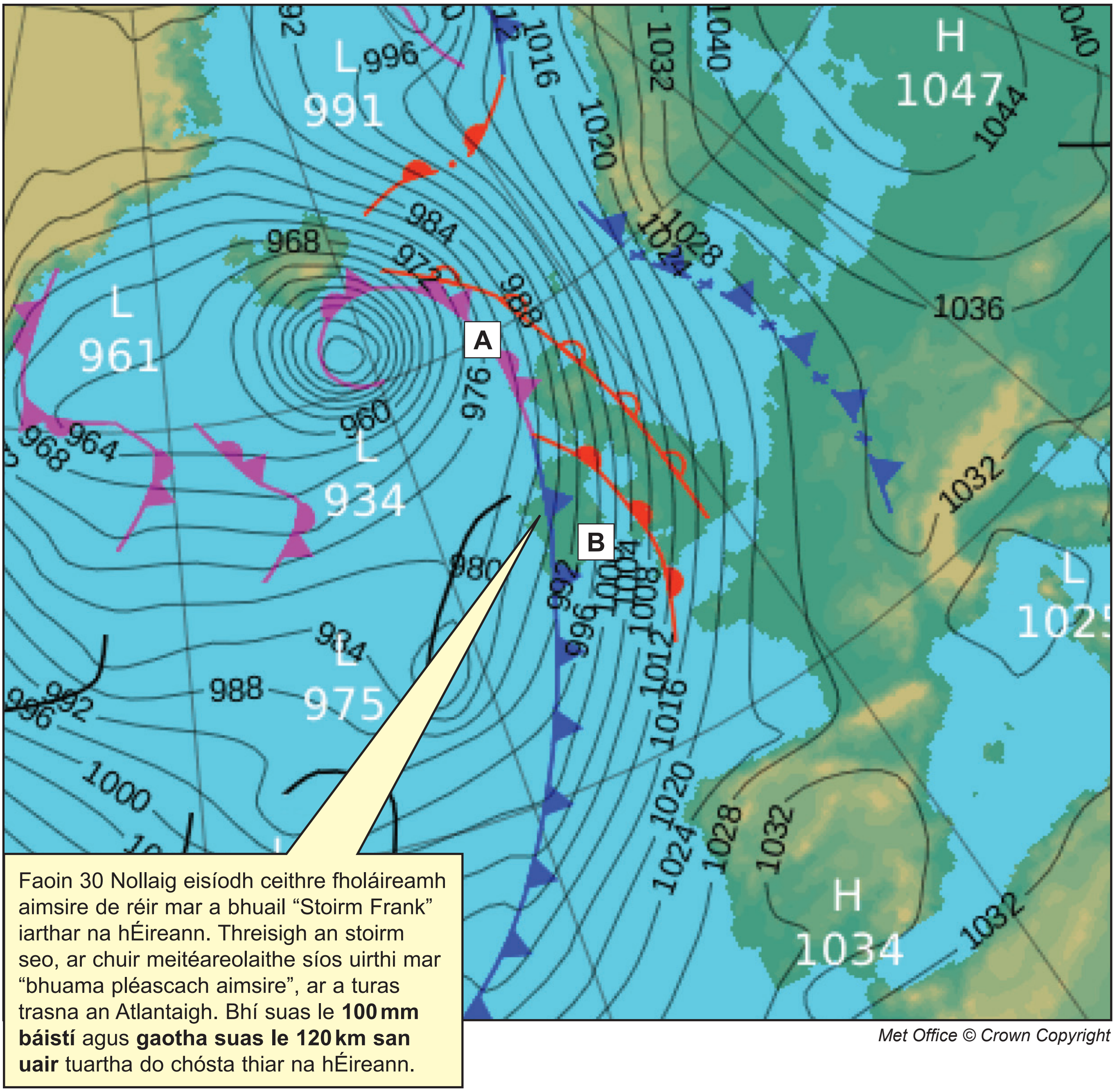

Met Office © Crown Copyright

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(i) Cuir **X** ar **Áis 3B** le lár an chórais aimsire lagbhrú a bhí ag dul i bhfeidhm ar Éirinn agus an Bhreatain Mhór a léiriú.

[1]

(ii) Bain úsáid as **Áis 3B** leis na rudaí thíos a shainaithint

- An cineál fronta atá lipéadaithe **A**

____

- An cineál aermhaise atá lipéadaithe **B**

____ [2]

(iii) Faisnéis ó **Áis 3B** in úsáid agat, mínigh na dálaí aimsire a tharla feadh chósta thiar na hÉireann.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____ [6]

www.xtrapapers.com

Roinn B

Freagair **dhá** cheist **ar bith** sa roinn seo.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

4 Mínigh na cúiseanna leis an tuile sa chás-staidéar TNFG *(MEDC)* agat agus pléigh na hiarmhairtí a bhí aici ar na daoine.

[15]

5 Déan na hiarmhairtí iarbhír agus na hiarmhairtí féideartha a luacháil a bhaineann le hathrú aeráide i do chás-staidéar ar scála réigiúnach ar éiceachóras tundra.

[15]

6 Agus tagairt ghinearálta á déanamh agat d'áiteanna, mínigh na tosca a mbíonn tionchar acu ar theocht.

[15]

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

Uimhir Ceiste

Uimhrigh do fhreagraí go soiléir

www.xtrapapers.com

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

www.xtrapapers.com

www.xtrapapers.com

www.xtrapapers.com

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.